

LIBERTATEA

Abonamentul:
Prețul foi „Libertatea” e următorul:
pe 1 an 8 cor.; pe 1/2 an 4 cor.
Pentru economi, numai 5 cor. pe an.
„Foia Interesantă” ilustrată și „Tovărășia”
să dau gratis, tuturor abonenților „Libertății”
pentru prețurile de sus.
Pentru România pe an 25 Lei.

Apare în fiecare Sâmbătă.
Inserțiuni:
1 pagină 60 cor., 1/2 pag. 30 c., 1/4 pag. 15 cor.
etc. — La inserate ce să dau de mai multe
ori, să fac reduceri de taxă.
Inserțiunile ca și abon. să plătesc înainte.
Manuscrise nu să dau înapoi.

Români!

urmați pilda dela Brad

de vreți mintuirea neamului!

Cetitorii „Libertății” își aduc aminte de frumoasele planuri ce s’au desfășurat în vară în coloanele acestei foi, ca plan de muncă pentru a împedeca urmările rele ale perderii școalelor noastre. Fără școală românească, știința de carte românească, se va stinge pe încetul cu totul prin satele române, — de-om fi noi oameni slabi! Dar de-om fi oameni vrednici, chiar de aci înainte are să se răspîndească mai tare!

În vorbirile ținute în adunările populare dela Vinț și Băița, preotul I. Moța a dat ideea, că dela iarnă începînd fiecare bărbat cetitor român, să se facă *dascăl* în vecinătatea sa, să cheme pe nepoții sei, pe vecinii sei, și să-i învețe peste iarnă *a ceti și a scrie!* În primăvară tot românul cetitor din sat să poată arăta că a mai învățat carte pe unu ca el! Așa apoi nu întunec au să reverse zilele viitorului, ci și mai multă lumină peste noi! Și așa n’avem să ne speriem de viitor! Căci: *cine are carte, are și parte!* Noi să ne silim numai a răspîndi știința de *carte românească!*

Un gând mintuitor acesta! Nu mult după asta, fiind adunați în conferență, învățătorii români din bravul Zarand, au luat, la propunerea dlui I. German din Brad, hotărîre, că la iarnă vor ținea cursuri (școală) de cetit și scris cu cei ce nu știu ceti și scrie, de prin comunele lor, până prin Februarie!

Aproape în același timp dl V. C. Osavad a propus în adausul economic al „Libertății”, să se înființeze peste tot locul tovărășii economice, cari prin întrunirile lor, prin prelegeri economice, prin ședințele comitetelor ce le conduc, — pot suplini foarte mult lipsa școalelor pierdute!

Nu sosi bine iarna, și cu plăcere luarăm cunoștință, că frații noștri din Zarand, nu și-au uitat de hotărîrea lor din vară, ci Bradul-mergîndu-le cu bună pildă înainte, — a și înființat școala pentru oameni mari și tineret ce nu știe carte! În 24 Novembre s’a deschis nobilul curs de luminare a celor fără carte. Au venit peste 30 de inși, toți oameni în vîrstă, și s’au pus să învețe acum carte, fie și mai tîrziu, că mai bine mai tîrziu ca nici odată!

Și așa demult a plăcut celor 30 de noi „școlari” cele ce li-s’au spus în școala lor, de cătră profesorii și învățătorii ce s’au dus cu dragă inimă în mijlocul lor, încît la a doua zi de întrunire, a doua Duminecă, au fost peste 60 de inși cari cereau să fie învățați și ei!

Atîta de bine s’au simțit acești frați cărturari și popor, împreună, că după lecție, au lăsat să fie fotografiați la un loc, ca plăcută aducere aminte de pornirea cu însuflețire pe drumul luminării prin școală începută cu neștiutorii d’acartă. Și ce frumos e chipul lor. În mijloc vezi pe cei mai chemați a sluji luminării în acel loc, pe domnii profesori dela gimnaziul din Brad, cu directorul împreună, cu învățătorii români de acolo, și încungiurați de bravii lor „școlari”, cei 60 de bărbați, toți în vîrstă, și puși acum pe învățatul de carte!

Laudă vi-să cuvine vouă, învățătorilor, dar’ și mai multă laudă vouă, „școlarilor” că rora vă dorim din inimă, ca în cel mai scurt timp să ajungeți să puteți voi înșivă ceti în foaia aceasta cuvintele bune ce vă trimitem, și pe care acum le aflați numai din cecantania altora!

Dzeu v’a luminat, pe calea cea bună v’a pornit. El să vă întărească în dragostea de trudă până vă veți agonisi deplin, deplin, știința de *carte românească!*

Cea-ce să face la Brad, e un lucru atît de vrednic de laudă, că nu mai zicem multe asupra lui, decît îl desfășurăm aci, așa frumos cum e, încheind cu calda chemare:

Români! urmați pilda dela Brad prin toate satele, de voiți grabnica mintuire și înțătare a neamului nostru iubit!

UNELE—ALTELE

O bună păcăleală.

În ședința de Sâmbăta trecută a dietei, deputatul Lengyel Zoltán a cetit o propunere, prin care el cere să se respingă urcarea cuoței (a sumei pentru cheltuielile comune date Austriei), urcare pe care o cere guvernul.

Propunerea a fost respinsă de koșutiști, cu Koșuth în frunte.

Atunci a ieșit fa iveală că asta nu e propunerea lui Lengyel, ci e una pe care o făcuse Kosut însuși acum 4 ani tot contra cuoței, și atunci au spriginit’o toți koșutiștii.

Azi, ajunși la putere, Koșuth și ai săi, își resping și propriile propuneri și cuvinte de ieri!

Lengyel Pa făcut urît de ris pe Franți și ucenicii săi!

Nouă fotografie alui Koșuth.

Partidul koșutist pe vremile lui Koșuth-tatăl, și până nainte cu cîți-va ani, avea de foaie

oficioasă, dătătoare de ton a sa, pe „Egyetértés”, pe care o conducea directorul foi Csávolsky Lajos. Acesta era ținut ca prietin alui Koșuth-bătrînu”, ca stîlp al lui prin foaia sa. Dar Koșuth bătrînu a murit, și fiul său Franți veni acasă. Acum 3 ani Csávolsky, văzînd cum conduce Franți partidul, că-l duce la plecaciune Vienei și la părăsirea părerilor multe de până aci, — a ieșit încăjît din partid. Acum acest Csávolsky, tovarăș bun lui Koșuth-tatăl, scrie o broșură despre politica koșutistă de azi, și ajunge a spune măchnit următoarele despre Koșuth-fiul:

„Francisc Koșuth e de 10 ani, acasă. Ar fi avut vreme să cunoască dorința țării și aceea, că oare este în națiune putere ca să-și ducă la îndeplinire dorințele (de neatîmărire adevăta). A avut privilegiu a vorbi și cu Domnitorul și așa a putut ști, că *să pot îndeplini ori nu, așteptările națiunii.* „Dar el (după ce a aflat că nu să pot!) n’a avut curagiu a spune verde *adevărul* în fața țării! Așa a făcut, ca și cum el ar fi luptătorul pentru întruparea dorintelor națiunii (maghiare), și acela ar și vrea să rămînă, pe cînd el demult să lăpădasă de ori-ce *cerere a națiunii!* Și pentru ca țara să nu bage de samă această lăpădare a lui, duce o politică grozav de *cu două fețe!*...”

Koșuth Franți după moartea tatălui său, și-a făcut socoata: oare ce ar fi mai bine „pentru” el? Numele, ce l’a moștenit la valorizat (i-a luat folosul). Principiile, părerile mari, pe acele le-a dat spre bună pază, dimpreună cu alte lucruri rămase după tatăl-său, — muzeului!...
„Koșuth a săvîrșit o tradare strigătoare la cer, prin lăpădarea pregătirilor pentru neatîmărire economică a țării!”
„Vor fi unii cari mă judecă pentru cuvintele aspre ce folosesc. Dar am drept la ele! Că am fost acolo la nașterea partidului koșutist (care totdeauna a cerut neatîmărire țării!) toată munca și puterea unei vieți întregi am cheltuit’o în acest partid, și acum doi oameni (Koșuth și Apponyi), unul cu numele moștenit, altul cu graiul cel frumos, zdrobesc în hîrburi acest partid tocmai cînd a ajuns la putere!...”
Frumoasă fotografie alui Koșuth. Koșutiștii cei adevărați, asta trebuie să și-o pună pe păreți, că asta e credincioasă.

Mișcarea slavă.

Pe cel păcătos ori-ce mișcare a frunzelor îl neliniștesc, căci crede că toate contra lui să mișcă.

Pe făuritorii politiceii guvernului din Pesta, ori-ce sămăn de viață al popoarelor nemaghiare din țară, îi neliniștesc, crezînd că acelea-s tot porniri mari, cari vor spulbera planurile politice croite de ei, de cei dela guvern.

Nu-i săptămîină, uneori nu e zi, ca să nu vedem prin foile maghiare articoli ori notițe, pline de grijă despre mișcarea „valahă”, adevcă a noastră a Ro-

mânilor, ba despre mișcarea „panslavă”, adevcă a popoarelor slave din țară: Slovaci, Sirbi. Acum iacă ce face neliniștea acestor străji ale guvernului din Pesta:
„Correspondentul nostru din Viena — zice „Bud. Hirlap”, trimbiță guvernamentală, — ne scrie, că foile ce he își urmează lucrarea lor cea întru aștirea și amăgirea Slovacilor din Nordul Ungariei.
Ziarul ceh „Hlas” publică scri-soarea grofului Ledohovski, canonic din Olmüntz, care osîndește cu cuvinte aspre prigonirea lui Hlinka. Și contele Ledohovski e o figură de frunte între preoții slavi. Și e în afară de incială, că foile slovacești vor răspîndi izbucnirile din scrisesele lui”... etc.

Nu am văzut nicăiri redată scrisoarea fruntașului preot slav. Vedem însă din știrea adusă de foaia maghiară, că Slovaci și-au găsit buni și hotărîți prietini în Cehii din Bohemia!

Iar’ pentru luptele noastre politice grele, e o mîngăere, chiar o incurajare a ști, că ortacul nostru de suforințe și de luptă, poporul slovac, are și el dela cine primi incurajieri, sprigin sufletesc, imbărbătare, în lupta pentru drepturile sale, — ceea-ce face adeseori mai mult ca ori-ce grămadă de aur sau de argint!

Un răsunset

— Să facem și noi ea ei! —

Zarand, Dec. 1907.

Dle Redactor!

Cetînd interesantul articol adus de dvoastre în numărul trecut al „Libertății” sub titlul „Din pildele lor” pe pagina a doua, — mi-a venit o idee pe care vi-o împărtășesc.

Am mai cetit eu multe stăruințe de felul acesta în „Libertatea”, care, fără să vreau s’o laud, dar’ văd că într’adevăr la fiecare năcaz ce ne ajunge, are un sfat bun, o povăț, care de s’ar urma, la bine ne-ar scoate.

Dar’, uite, lumea cetește, zice: frumoasă vorbă, și-apoi cam trece peste ea și până mîne o uită.

Așa să știți, dle Redactor, că fi și cu stăruința dvoastră, ca tot Românul din comitatul Hunedoarei, luînd pildă dela Unguri, să tipărească ce are de tipărit numai în tipografiile românești. Că dacă ei prin foile lor strigă: Nici un ban tipografilor românești, ca să nu le ajutăm a scoate „Libertății”, — apoi firesc ar fi ca nici ale lor tipografii să nu ajungă a vedea un ban românesc în punga lor.

Dar’ nu va fi așa. Ei n’o să dea nici pe viitor nimic celor românești, dar’ Români să știți că tot mereu vor fi cari vor tipări la ei, — așa precum trece blindocul român pe lîngă bolta românească și cumpără dela cea jidovească de lîngă ea,

precum trece pe lîngă măestrul român, și să bagă la cel străin...

Că nu să gîndește Românul nostru, că dacă dă el lucru tipografiei românești, aceea ține în jurul ei și crește citeva familii românești și prin acelea întărește obștea românească, viața românească în orașul unde e tipografia. Nu să gîndește prea blindul nostru Român, că spriginînd pe boltașul de Român, ajută o familie românească, care ține în jurul ei alte ajutoare, calfe, învățăcei, cari ca mîne vor fi și ei negustori români și sporindu-să aceștia, ni-să întărește neamul, la orașe și la sate! Nu să gîndește bietul Român, că spriginînd pe măestrul român, prin aceea îl ajută și pe el ca să crească alt rînd de măestri, prin ucenicii, și sporirea acestora, e întărirea noastră a tututora, e asigurarea tot mai bună a viitorului nostru!

De aceea, pentru ca dvoastră să puteți pune capăt răului obicei, ca, în ce să ține de tipografie, oamenii nostri să mai meargă la străini, iaca ce vă propun eu:
Toate invitările la petreceri, la sărbări de ori-ce fel, care vi-să trimit pentru a fi publicate și în foaie, și cari n’au fost tipărite în tipografie românească — *să nu le mai publicați deloc!* Să le respingeți ca venite dela frați, ce nu-și înțeleg destul de bine chemarea lor de a sprigin ce e românesc.

De ce să-l spriginți D-Voastră făcîndu-i vilvâ prin foaie, la acela, care la tipărire și-a uitat să vă deie și el sprigin, tipărindu-o la d-voastră?
Iar’ cit pentru bîncile românești cari lucrează la străini, publicul, datorații, cari toți capătă la mână aviz-uri ori provocări de plată, și pe acelea e pus numele tipografiei străine la care s’au lucrat, — cînd merg să plătească, să facă bine să întrebe *pe domnii dela bancă, că ei dela cine își adună averile, dela Români ori dela străini?* sau cum de creițării ce-i cheltuiesc pe tipăriri îi viră în Hirsch, în Kroll, în Roth, în Figuli și alți „patrioți”?

Noiță.

Mulțumim fratelui nostru din Zarand pentru sufletul de Român verde ce respiră din această inimoasă scrisoare a dsale, și iaca declarăm că *noi îi primim propunerea*, cu o mică schimbare însă:

Invitățile la petreceri românești ce ni-or veni de aci încolo, tipărite în alte tipografii decît românești, — nu le vom respinge de tot, că atunci lumea nici n’ar mai ști de ele. — ci le vom publica, *însă vom însemna la urma noutății, că această invitare în care tipografie streină s’a făcut!*

Că zeu, nici nu-i frumos ce să face cu noi. Bani pentru tipărituri

să dau altora, iar’ nouă ni-să trimit *dări de samă și mulțumite publice* de cite un chilometru, să le tipărim din „datorință” și bunăvoință!

(Celelalte foi române ar face bine de s’ar declara solidarare cu noi!).

„Propuneri de împăcare”.

De ce n’au atacat deputații nostri guvernul acum mai tare în dietă?
Cînd vor da cea mai mare luptă asupra lui?

Lămuriri date de dl Dr. Lucaclu.

Correspondentul dela Budapesta al noului mare ziar din București, „Viitorul”, a cercetat zilele acestea pe deputatul Dr. V. Lucaclu și i-a cerut mai multe lămuriri față de starea și mersul politiceii noastre a Românilor de dincoace de Carpați, politică reprezentată prin grupul nostru de deputați naționali.

În timpul din urmă prin unele foi s’a vorbit, mai mult decît era cu cale, despre aceea, că guvernul ar fi umblind să facă oare-care „pace” cu nemaghiarii, — deși în fapt nu s’a făcut nici un pas serios din partea guvernului într’acolo. Iar’ din aceste zvonuri, unele au făcut fapt împlinit și au vorbit, — ca și „Viitorul” dela București — despre oarecari „propuneri de împăcare” ce guvernul le-ar fi făcut...
Privitor la această împăcare și la alte treburi și stări ale politiceii deputaților nostri a dat dl Dr. Lucaclu următoarele lămuriri trimisului foi din București:

În urma însărcinării ce mi-ați dat — zice correspondentul „Viitorului”, — prezentîndu-mă părintelui Lucaclu și cerîndu-i păreri dsale asupra ținutei deputaților naționaliști, față de propunerile de împăcare pe care guvernul ungar le-a făcut (!!) în ultimul timp, am primit următorul răspuns:

— Mă rugați să Vă vorbesc despre ținuta deputaților naționalităților din ședințele din urmă ale parlamentului?... Nimic mai greu decît a răspunde pe scurt la o întrebare atît de încurcată. Totuși îmi voiu da silința, ca să Vă răspund, cu atît mai bucuros, cu cît voesc totodată să înlătur prin aceasta nedumerirea obștei românești. ce să arată de un timp încoace față de lupta în dietă a deputaților naționalști.

În timpul din urmă s’a băgat de samă mai ales la cei mai tineri, că nu le place ținuta noastră „prea moderată” (prea stîmpărată) ce-am arătat’o la dezbaterea legii învoelii (economice) cu Austria și că i-ar fi plăcut mult mai bine, dacă ne-am fi alăturat Croaților, obstruînd până la sfîrșit contra acelei învoeli.

Părerea aceasta au avut’o și unii dintre soții deputați, mai ales cei tineri, dornici de luptă. Însă pe cît de ușoară li-s’a părut la început, judecînd numai pe de-asupra chestia, pe atît de primejdioasă, în acelaș timp luînd mai cu de-amănuntul întreaga afa-

cere, și cugetîndu-să mai ales la urmările rele, ce li-ar fi adus cu sine o astfel de obstrucție, asupra popoului românesc.

Noi, la mai multe ședințe ale clubului naționalităților, am dezbătut foarte serios și cu de-amănuntul întreaga treabă, și, cu toată stăruința juvenilă a colegilor noștri mai tineri, am trebuit să ne călcăm pe inimi, și să lucrăm numai și numai, după cum ne dictează judecata minții, bazată pe argumente temeinice, iar' nu pe lucruri mici de sentiment!

Judecînd mai ales din punctul acesta de vedere, am ajuns la credința aceea, că, în cazul acela, cînd printr'o obstrucție a noastră, am fi izbutit să împedecăm votarea învoelii, până la 1 Ianuarie st. n., atunci am fi trebuit să luăm asupra noastră și toată răspunderea, pentru urmările, ce le-ar fi adus cu sine obstrucția noastră! E știut, anume, că învoiala trebuie votată cu orice preț de către dietă, până la 1 Ianuarie, pentru-că atunci ese termenul celor mai multe contractate comerciale ale Monarhiei noastre, cu celelalte state europene.

Dacă guvernul n'ar căpăta dela cameră votarea învoelii, și a îndemnității cerute, până la 1 Ianuarie, n'ar putea reînol contractele comerciale cu statele străine, și faptul ar avea urmări rele asupra țării noastre, ba poate, și un eventual faliment economic-financiar.

Luînd în vedere lucrul acesta atît de însemnat, am trebuit să ne oprim de astădată dela ori-ce obstrucțiune cu urmări atît de periculoase.

Clubul naționalităților a fost silit de împrejurări, ca să lase să se voteze: Indemnitatea și Monopragraful relativ la învoiala cu Austria.

Și-a rezervat însă dreptul, ca să-și dezvoalte toată puterea, luptînd cu toate mijloacele parlamentare, contra budgetului și contingentului militar, dar' mai presus de toate noua lege de alegeri. Aceasta va fi punctul culminant al luptei noastre parlamentare, cînd cu toții vom trebui să purtăm o luptă strașnică, împotriva guvernului, silindu-l să cedeze voitei popoului!

Insă și în această luptă nu vom trece cu vederea vrednicia parlamentară, întrebunînd astfel de mijloace, care ar fi împotriva ei. Atît în timp de liniște, precum și în timpul luptelor celor mai înverșunate, clubul naționalităților va pretinde sus și tare: susținerea demnității parlamentare. Aceasta o ținem de cea mai mare garanție constituțională.

Iar' acum, după-ce cred, că te-am lămurit asupra țintei tuturor deputațiilor naționalităților, voesc să-ți răspund de tot scurt și la știrea răspîndită de către ziarele maghiare, relativ la numirea mea de «coadjutor cum jure succesionis» pe lângă

Episcopul Radu din Oradea-Mare.

Nici-cînd nu m'am luptat pentru scopuri personale. Idealul mi-a fost întotdeauna: Dezrobirea neamului românesc! Acesta mi-a fost în trecut, el *imi este în prezent*, și numai pentru el voi lupta *și în viitor!*...

Răvașul durerilor.

— Osîndiri peste osîndiri. —

— In 16 Dec. n. curtea cu jurați din Budapesta a judecat al treilea proces de presă al ziarului „Lupta“, anume pentru 2 artici de odată. Redactorul Vas. Macrea, a fost osîndit la 6 luni arest de stat și 1200 cor. în bani.

— In 13 Dec. curtea cu jurați din Murăș-Oșorheiu a avut și ea de adus judecată asupra unei foi românești: „Gazeta Transilvaniei“ pentru un articol pe care procurorul l'a găsit „primejdios“. Redactorul „Gazetei“ dl Victor Braniste, a fost osîndit la 5 zile arest de stat și 100 cor. în bani.

Peste tot locul judecă mai blînd ca la Cluj!

— In 17 Dec. tribunalul din Oradea mare a desbătut recursul „Tribunei“ contra unui proces ce i-s'a făcut. Dl Sever Bocu a numit pe autorul articolului în persoana dlui Vasile V. Dologa. S'a ridicat întregirea cercetării, nainte de a să pertracta.

Tărani cumplit osîndiți!

Grea osîndă s'a dictat asupra alor patru tărani români, în 18 Dec., de către tribunalul din Oradea-mare.

Anul trecut la alegerile de deputat în cercul Ugra (Bihar) dl Dr. Demetriu Lascu a pășit de candidat cu program național român, dar' abia cu vre-o 3 zile nainte de alegere. Poporul s'a însușefit ușor și ar fi și reușit, de nu s'a vîrta vorba a protopopului Roxin la mijloc care în ziua din urmă a răspîndit în două comune fruntașe, Micherech și Cristur, vorbă că Dr. Lascu s'a retras! Oamenii s'a pot țîrgui cu cine vreau! Și să plăteau vo-100 până la 1000 de coroane! Cele 2 comune cu vre-o 240 voturi s'au dat și ele nu știu cui. Și așa Dr. Lascu a căzut cu numai 47 voturi. Foarte trist, foarte mare rău și rușine.

In toiu a acestei alegeri doi Jidani, Neuman și Eudös, au stat în drum alegătorilor români ce veneau la alegere, să mai cumpere pe cîți pot ein ei. Scribiți de îndrăzneala, lor; cîțiva tărani, pentru a-și apăra tabăra de lupi, au alungat din drum pe cutezătorii ispititori. Atîta tot, flop s'a făcut proces. A ținut numai ascultarea de martori vre-o 3 săptămîni.

Luni în 16 Dec., s'a început pertractarea cea mare lor tribunalul din Orade și a țînu 3 zile. In 18 Dec., s'a așus judecata, care e: osîndirea lui:

G. Botoș, la un an temniță gra. T. Negreu „ 9 luni „ „ I. Noaghin „ 9 „ „ T. Noaghiu „ 6 „ „ și spese de proces peste 1000 cor S'a dat apelată contra grozav de asprei osîndiri.

Inimile bune răspund

— Pe altarul culturii române. —

Rogu-vă prevoi să-mi fiți următori precum și eu sunt lui Christos. Ap. Pavel Corinteni, 4. 9.

Șirul frumos al jertfitorilor pentru Sionul nostru s'a mai sporit cu următorii:

- Ioșif Tisu, preot gr.-or. Coșbea . . . cor. 200.— Dr. Nestor Oprean, adv. Nagy Szt. Miklos, cununa eternă pentru finnul său Iuliu Popi din Lipova . . . „ 20,—

Din Brad:

- George Bolcu, plugar, din Brad (ofert) . . . 50.— Maria Bolcu, văd. . . „ 5.— Gofin Jula . . . „ 1.— Anica Golcea . . . „ 2.— Lina Olariu . . . „ 1.— Andrei Carolina . . . „ 1.— Jula Adam, plugar . . . „ 1.— Ioan Trifan . . . „ 2.— Milton Feier . . . „ 2.— Ioan Luca, Vințeler . . . „ 1.— Ianăș Banciu . . . „ 1.— Zaharia Tudoran . . . „ 2.— Petru Corinda . . . „ 1.— Ioan Filip . . . „ 1.— George Copos . . . „ 1.— George Călămăr . . . „ 1.— Fărau Iosif . . . „ 1.— Petru Andrei . . . „ 1.— Const. Calamar . . . „ 1.— Nicolae Simon, plugar . . . „ 5.— Toader Tudor . . . „ 1.—

Feier George, econ. 20 fil.; Teodor Golcea I. Ianoș 30 fil.; Ioan Stînga, ec. 20 fil.; Samfira Bodin, ec. 20 fil.; Teodor Indreiu I. Lazar, ec. 20 fil.; Toader Luca, ec. 20 fil.; George Golcea, ec. 20 fil.; Adam Călămăr I. Ilie, ec. 10 fil.; Petru Bota, ec. 10 fil.; George Tuduran I. Ion, ec. 10 fil.; Toader Onea, ec. 10 fil.; Ales. Turc, ec. 10 fil.; Ion Bolog, ec. 10 fil.; George Breda, ec. 10 fil.; Toma Bolcu, ec. 10 fil.; Tr. Maier, inv. Dobroț 30 fil.; Nicolae Luca, ec. 20 fil.; Brad 20 fil.; George Ancăș, ec. 20 fil.; Simeon Brădean, ec. 20 fil.; Adam Bolcu, ec. 20 fil.; Ioan Jula, ec. 20 fil.; Moise Olariu, ec. 20 fil.; Ioan Stefan, ec. 20 fil.; Jula Iulon I. Iulon, ec. 20 fil.; Ioan Banciu I. Adam, ec. 60 fil.; Flore Mihet, ec. 10 fil.; Ioan Făraș, ec. 10 fil.; George Copos, ec. 20 fil.; Lazar Stan, ec. 20 fil.; Lazar Dușan, ec. 40 fil.; Aron Călămăr, ec. 20 fil.; Ion Călămăr, ec. 40 fil.; Toader Onea, ec. 10 fil.; Petru Bojan, ec. 20 fil.; George Dirima, ec. 38 fil.; Lazar Tuduran I. Iosif, ec. 40 fil.; Avram Mare, ec. 20 fil.; Simeon Botoș, ec. 10 fil.; Lazar Ispas, ec. 10 fil.; Ion Vințeler, ec. 40 fil.; Vasile Cruciuc, ec. 10 fil.; Adam Tudor, ec. 20 fil.; Toader Luca, ec. 10 fil.; Nicolae Torica, ec. 24 fil.; Ales. Golcea, ec. 10 fil.; Aurel Brăndean, ec. 20 fil.; Adam Botoș, ec. 40 fil.; Toader Scuiu, ec. 10 fil.; Milton Feier, ec. 40 fil.; Ioan Martin, ec. 20 fil.; Const. Rișcan, ec. 10 fil.; Staz. Benea I. Nicolae, ec. 40 fil.; Lazar Făraș, ec. 20 fil.; Nicolae Botoș, ec. 30 fil.

Poporul e talpa țării!

T. Liviu.

Din Dietă

Vorbe vătămătoare la adresa Maestății Sale. — Dr. Lucaciul la cuvînd.

— Ședința zilei 14 Dec. n. —

Comedia dăla a făcut'o deputatul săcuiu Nagy György, care a făcut o interpelare la adresa ministrului, întrebîndu-l de are știre, că la granița dintre Ardeal și România la Gorj, vre-o 12 soldați români de pază, au trecut pe pămînt ungar și au năvălit asupra alor nișcai lucrători din Mikeștelep ba pe unul din aceia l'au și dus cu ei în groznică robie la Români.

O fi o născocire iară. Destul că năzdrăvanul Săcuiiu primindu-o de bani buni, s'a aruncat cu o fulcă 'n cer și una 'n pămînt în dietă și, între altele, vorbind a zis și următoarele cuvinte:

„De ce, în fața unei astfel de încălcări, Domnitorul țării nu poruncește mobilizarea armatei (punerea pe picior de războiu)?

„Nu să poruncește mobilizarea — zice Săcuiul cu spute la gură, — pentru-că porunca de mobilizare ar trebui să o subscrie tot acea mână care a iscălit osînda de moarte asupra marilor noștri eroi (spînzurați) la Arad ori impușcați prin cetății, — care a scris patentele (scrisorile împărătești după revoluție) pentru nimicuirea constituției noastre, — etc!

Scribit de acest atac îndreptat ascuns contra bătrînnului Domnitor, cel-că multe le-a iertat în viața

lui Ungurilor, ministrul președinte Wekerle a izbucnit strigînd asupra Săcuiului:

— *E totuși porcărie să vorbesci în acest fel aici!*
— *Te îndrum la ordine!* strigă pe el și președintele.

Dar' mai mult nimic. Maestatea sa bage numai în buzunar cele auzite.

Fiîndcă în vorbirea sa, deputatul Nagy s'a acățase și de alegerea dela Beiuș, învinuînd și pe Români din Bihar că-s necredincioși țării, că-s primejdioși, răzvrătitori, și altele, — dl deputat al Beiușului Dr. Lucaciul, i-a răspuns îndată, apărînd numele și cinstea alegătorilor săi.

„Eu declar sărbătorește zice Dr. Lucaciul, și pot adeveri cu scrisorile oficioase, că acolo la alegere nu s'a întîmplat nici cea mai mică călcare de lege, nici o ațîtare contra statului!

Dar sunt dator și conștiinței (sufletului) proprie și a alegătorilor, să resping în felul cel mai hotărît astfel de învinuiri!

Dîndu-i ocară lui Nagy pentru felul cum umflă zvonurile despre călcarea graniței prin niște soldați români, fără de a ști încă de drept ori nu, zice:

„Nu e de lipsă ca să tot aprindem flacăra patimilor în chipul acesta prin izbucniri de dinamitarzi (oameni primejdioși ce dau cu dinamita!).

Nagy Gy. furios: Izbucnuiri de dinamitarzi? Nu-s dator să sufăr astfel de atacuri!

Președintele, către Nagy: Dl deputat (Dr. Lucaciul) în răspunsul său n'a trecut nici decît peste hotarele pe care le-ai tras dta în a dtale vorbire!

Dr. Lucaciul arată mai departe cu foi ungurești din Bihar în mână, că chiar simbriași maghiari plățiți cu cîte 20 cor., unul atacau gloatele române neapărate!

Apărarea ce Dr. Lucaciul a făcut'o alegătorilor săi, a fost bărbătească, și primită cu respect și de streinii, iar de deputații naționaliști viu aplaudată!

Din pildele altora.

„Jos slugoiul Ungurilor!“

Croația e un stătuleț format din 8 comitate, așadar mult mai mic ca Ardealul nostru, și toți locuitorii ei sunt mai puțin ca 2 milioane și jumătate, așadar mai puțin ca noi Români din țerile coroanei Ungariei.

Totuși au avut norocul a-și putea zmulge după revoluția din 1848, și la darea constituției pentru Ungaria, o constituție (lege și drept de ocîrmuire) mult neatințătoare de Ungaria. Fiînd însă Croația totuși parte întregitoare a Ungariei, ocîrmuirea Ungariei are înrîurire asupra ei întru atîta, că în fruntea țărișoarei să numește un fel de prinț, zis Banul Croației, și pe acest Ban Maestatea Sa îl numește la propunerea guvernului unguresc, ca om de încredere al acestui guvern.

Banul apoi își caută printre croați oamenii pe cari să-i așeze în scaunele de miniștri ai țărișoarei, — și așa el înrîurește prin acei miniștri ai săi, asupra mersului politicei din țară și prin ei conduce și dieta croată. E dar om cu mare putere, e mîna de fer a guvernului din Pesta și e trimisul Maestății sale Impăratului și Regelui.

După cum vedem noi în Ungaria moravurile politice, apoi în jurul unui astfel de bărbat puternic, ar mișuna oamenii cari să-i între în voe, să se

pună bine la el, ca prin el să cîștige putere. La noi după un Burdea aleargă roiu de slugarnici, de vînători ai foloșelor lor, și dacă guvernul maghiar ar veni la înțelepciunea de a numi un fel de Ban și peste Români, ai vedea leasă de fețe umilite, (printre ele foarte multe fețe sfințite), fețe de slugoi, închinîndu-se de aproape și de departe; în toată valea, pe toată colina ai vedea cite o figură două aplecată cu fața spre „soarele“ de Ban, de pildă spre luminatul Burdea...

Cu cît cu totul altfel sînt vrednicii Croați!

Cînd guvernul a numit pe ungurul Rákoczdai de Ban, de prinț al Croaților, în toată Croația s'a făcut un gol în jurul lui, ca un pustiu înghețat de rece! Din cele vre-o 3—4 partide politice ce-s în țară, *nici unul* n'a cercat să se dea pe partea noului atotputernic și cu ajutorul lui, să se facă și pe sine puternicul țării sale. Bă era să nu găsească 3—4 oameni cărora să le încredințeze cinstea de șezetori în scaunele de miniștri interni croați! Numai cu știrea partidelor lor naționale și pentru a nu suferi mersul regulat al trebilor țării, au primit cei-ce au primit din mîna acestui Ban acele slujbe ale țării lor.

De acum s'a urcat în scaunul de Ban, Rakoczdai mereu a umblat să-și afe oameni spriginitori și să-și faca partid, și n'a putut. De aceea nici dieta Croației n'a chemat'o la lucrare, căci ce să facă cu o dietă, care nu împlinește nimic din ce el, „Domnitorul“, îi cere și dorește?

Pe Joi în săptămîna trecută a conchemat totuși dieta, avînd nădejdea, că oamenii s'au mai îmblînzit și vor fi împăcați cu gîndul de a lucra sub ocîrmuirea lui, că de unde nu, risipește dieta, aruncînd pe deputați în alegeri nouă, ceea-ce nu le poate fi plăcut, că alegerile sînt peste locul impreunate cu cheltueli și osteneți și aprinderi sufletești mari și uricioase.

Dar' iacă ce primire a avut în dietă omul guvernului unguresc: După-ce președintele dietei pe la orele 10, a deschis ședința, și voia să cetească raportul (darea de samă) a guvernului asupra lucrurilor ce s'au petrecut decînd dieta n'a mai fost laolaltă, — iacă întră în sală și Banul Rakoczdai. Cît ce îl zăresc, jumătate din deputați încep un vuet și un murmur de glasuri pline de ură față de el.

„Jos cu slugoiul Ungurilor! „Jos Rakoczdai! — strigă! Mulți deputați să ridică din bănci, amenință cu pumnii, zgomotul crește mereu, ca și cînd a intrat uliul în o curte de hoare. Banul sta mut și alb la față ca varul, în scaunul său. Abia peste multe minute s'a putut face liniște ca președintele să-și cetească dară darea de samă. El arată că guvernul din Pesta prin purtarea sa față de noua lege la trenuri, a călcat drepturile croate și a ridicat o ceartă între aceste două țări.

Deputatul Elegovici cere, ca dieta croată să hotărăscă,

că privește de nelegiuită hotărîrea dietei din Pesta și fără putere de drept în Croația!

Deputatul Dr. Frank cere să se numească o comisie, care să cerceteze, dacă numirea lui Radoczkay în scaunul de Ban al Croației, este peste tot legiuită ori nu?

Atunci să ridică Banul însuși, cerînd dela Președinte să vorbească, că trebuie să lămuirească ceva la acest lucru. Președintele spune dietei că Banul vrea să vorbească. Aci să iscă o furtună din cele mai furioase!

— Nu! Nu-i vom da cuvîntul! Ar fi o rușine să-l lăsăm să vorbească aici! Afără cu el! — strigau zeci de glasuri.

— Ticălosul de Ungur nu-i iertat să vorbească! — strigă deputatul Harambșici.

Și să făcu o larmă de să-l iee pe sus pe Ban!

* Președintele a fost silit să ridice ședința.

La redeschiderea ședinței, peste vre-un sfert de cîas, Banul vine în sală în haină de gală ungurească, spunînd că M. Sa l'a numit *comisar regesc* cu putere deplină, și ca comisar cetește scrisoarea scrisă de M. Sa, prin care risipește dieta aceasta.

Atîta l'au lăsat la cuvînt, altfel nu. L'au coperit apoi cu val de „Abzug“-uri și s'a risipit dieta, dar' pe el, pe Ban, n'au vrut să-l cunoască nici să le vorbească în dietă ca Ban pus pe capul țării fără voia lor.

Din alegerile nouă, vor ieși tot acești înflăcărați naționaliști ca biruitori!

Cu așa purtare bărbătească, Croații au și ajuns a fi respectați și de guvernul din Pesta, — și el va fi silit a le împlini dreptele lor cereri.

Dar' prin lîngeri de mîni, prin țîriri de căței ce să gudură pe lîngă cei mari, — nici Croații n'ar fi ajuns la nimic, nici alții n'or ajunge!..

Fii bărbat, și vei fi cinstit ca bărbat chiar și de contrarul tău!

Din străinătate.

Manevre mari pe ape.

Admiralul (general) englez Beresfond va conduce, în ajutorul anului-nou apusean, niște mari manevre de corăbii de războiu engleze, în Marea-de-Miază-noapte.

Vor fi niște manevre cum rar să vād. Opt generali de marină să vor aduna acolo cu corăbii lor cari vor fi mai multe de o sută și vor face chipul unui înfricoșat războiu pe mare.

Sarafov, ucis.

Marele mișel bulgar, Sarafov, capul bandelor de răsculați ce mereu năvăleau de ani de zile în Macedonia ca să iee cu puterea și această țerișoară, în care locuiesc și citeva sute de mii de Români, apoi număroși greci, — a fost ajuns și el de soartea pe care el a trimis'o multora: a fost ucis în săptămîna trecută, împreună cu un alt ortac vătav de răsculați, — de către chiar bulgarii din bandele de el iscodite.

El pusese la cale și omor asupra Regelui Carol al României, dar a fost descoperit, — el a pus la cale omorirea unui bun Român macedonean chiar în București, — crime pentru cari tribunalele române

l'au și judecat la moarte, și de-l prindeau pe pământ român, îl executau. Acum l'au ucis chiar frații săi.

Președintele Americii

Roosevelt — nu mai candidează.

În America e iarăși alegere de președinte al Statelor-Unite, de Domnitor al puternicei Americi, pe 3 ani.

Ca și de altă-dată, e luptă mare că cine să fie Președinte? Roosevelc cel de acum, a fost acum doar 3 rinduri de alegeri tot el, și s'a i-dovedit om drept și înțelept.

Ci i-s'a ridicat încă și la celelalte alegeri potrivnici, cu alt program, cu alte gânduri de lucru și de muncă. Printre aceștia doar cel mai tare este Bryant, doritorul „democrațiilor“ (partidul poporului).

Și acum, după-ace a cupănit el bine lucrurile și să vede că are teamă de cădere, — Roosevelc a dat de știre lumii și țării prin foile americane, că el nu mai păsește de candidat la președinție, nu mai vrea să fie Președinte!

Vestea a stîrnit mare bucurie la „democrații“, cari s'au acum ca siguri, că va birui doritul lor, Bryant.

Dela frați.

O știre frumoasă despre o înțelegere între partidele politice din România.

În România sunt două partide politice unii ziși liberali, alții conservatori, cari să perindesc la ocîrmuirea țării.

Ca ori-ce partide contrare, trăsesc rău între ele și să luptă unele cu altele până să răstoarnă unele pe altele dela putere, schimbîndu-și locul... Cînd partidul aflător la putere, ori-care ar fi, vine cu o lege, cit de bună pentru țară, celalalt partid zice: nu e bună și pace! (Că nu vine dela el.) Așa a fost cel puțin până acum tot mereu.

Cade așa de bine tuturor sufletelor românești de ori-unde ar fi ele, vîzînd cele ce s'au petrecut zilele astea la București: Întrecu răscoalălele țărănești de tristă pomenire din primăvară, cel mai mare gînd al guvernului liberal azi la cîrmă, este: să aducă legi nouă, cari să îmbunătățească starea poporului de așa, ca el, mai mulțumit, să nu mai fie silit a să răsculca, cum acum în primăvară o făcu.

Și au făcut liberalii, cu dl Dim. Sturza în frunte, legi aievea frumoase și cinstite, iubitoare de popor și ducîndu-i ușurare multă față de trecut.

Dar atît partidul liberal la putere, cit și însuși Regele Carol, tare ar fi dorit, ca legile acestorule, pentru talpa țării, — să fie aduse cu învoirea a mînduor partidelor politice, ca, dacă mine vine celalalt partid la putere, să nu urască aceste legi ori să umble să le încurce, ci să le iubească și țină și el ca pe niște legi ce și de sine aduse au fost.

Și bărbații cumînți din guvern au cercat atingerii în înțelegere cu conservatorii din opoziție, și spre marea bucurie a tuturor sufletelor bune, — s'au și înțeles ca frații!

Deși potrivnici ca partid, — aci și-au dat mâna, ca să facă niște legi cu teimui bun, cu teimești tare, și cituși mai bune și drepte locuitorilor și de jos și de sus!

Săptămîna trecută s'a întîmplat înțelegerea asupra legii care

regulează darea de izlazuri pe sama satelor din moșiile marilor proprietari, acolo unde satele n'aveau izlazuri pentru vitele lor. Și în bună frație au hotărîit, că bogătanii proprietari să vinză de bunăvoie, cu prețuri moderate, pe care le supra-poporului, — că dacă de bunăvoie nu să vînd până la Martie a. v. atunci vine guvernul și-i silește, în temeiul acestei legi pe cei cu moșiile mari, a la sătenilor izlazurile de iipsă din averile lor, cu prețurile și învoelile de plată stabilite prin legea asta!

Vestea acestei înțelegeri frațești a bucurat și populațiunea țării și pe Regele și pe toți cei cu ochi iubitori privesc frumosul Regat român!

NOUȚĂȚI

Geogenii bravi.

O știre plăcută ne vine din Geoagiul-de-jos:

Prelegeri populare și-au pus la cale în Geoagiu, în toate Duminecele și sâmb. l. c. și până în postul Paștilor, cînd va da lucrul cîmpului.

Deschiderea a făcut'o diloan Popovintui, Directorul »despărțimintui, Orăștiei al Asociațiunii«, iar auzînd rostul acestor prelegeri și schițînd programa lor, vor mai ținea prelegeri domnii:

Gavr. Todică, despre tovarășii, meserii și negoț;

Ioan David, despre cartea fonduară și afaceri judecătorești;

A. Roșu, despre pomarii, Nic. Botocan va preda cîștitul și scrisul țăranelor neștiutori de carte! va instrua școlarii mai deștepți în recitarea unor dialoguri.

De-asemenea s'au vor ceti unele scieri, tilcuindu-să pe înțelesul poporului și să va combate beutura, ceea-ce ar fi bine să se facă ce-în-freng comitatul, avînd nădejde de a fi întăriți în lupta aceasta prin concluzul congregației de a să închide crașmele în toate Duminecele și sârbătorile.

La „Tovărășia Centrală“

ne sonesc declarațiile de înțelegere cu acțiunii, tot mereu. Dela înțelegerea numărului „Tovărășiei“ (Mercuri) până azi, Vineri dimineața, cînd încheem și „Libertatea“, au mai sosit la adresa noastră subscrieri:

Sonit Viahadza	10	cuote.
„Uioara-de-sus	2	”
„Prigor	5	”
„Ibănnești	8	”
„Doman	27	”
într-cari 2 cuote fundamentale de cite 100 cor!		
„Lunca-Cernii	15	”
„Nereu (Toronto)	1	”
„Chimitelnic d. c.	10	”
„Dragofalău	2	”
„Chimșerfalva	10	”
Cele multe înainte!		

Convenire socială cu 21 Dec.

sarange azi, Sîmbătă în 21 Dec. sara, în hotelul Central din Orăștie, dădămele române ajutate de tinerimea română din loc. Tombola să aranjează cu scopul, ca din cîștigul ei, să se cumpere ca dar de Crăciun, hănițe copiilor mai săraci dela școala română din loc. Obiectele tombolei sunt dăruite de familiile române din loc. Va fi și muzică și petrecere. Onoratele familii române sunt invitate a lua parte.

Cruțarea lucrătorilor. Dieta din Elveția (una din țările cele mai înalte în toate!), a luat o hotărîre, prin care oprește tuturor întreprinderilor și fabricelor lucrul de noaptea care prea zdrobește sănătatea lucrătorilor.

Nici Duminecă, nici vacanță de Crăciun! Le merge rău deputaților în dieta din Pesta. Că în toți anii, de Crăciun capătă cam 14 zile vacanță, până trece și Anul-nou și Botezul. Astan însă, nepuțin și nepoat, au pus la cale să cerce a omori pe tiran? — n'au putut scoate dela ea nici un cuvînt. Și-a recunoscut fapta, — dar' că ea cine e, n'a voit să spună. Săptămîna trecută au judecat'o și au osîndit-o — moartă prin streang, cea mai urîtă moarte. Și așa zilele astea o vor ucide — ori au și ucis'o până în clipa asta, — fără însă să poată ori pe o bogată, pe o proastă ori pe o înțeleaptă, pe o ființă ordinară ori foarte nobilă!

E atît ducioasă trista poezie a acestor mucenici ai credinței lor, cari să jersc în nădejdea de a croi mulțimei zile mai bune.

Napoi spre casă. Mai nou foile din Pesta iară scriu, că din America vine acasă botop de oameni. Că, din lipsa de bani, fabricile americane stau multe locului, altele lucrează cu lucrători mult mai puțini. Ci-că în New-York ar fi azi vre-o 200.000 de lucrători fără lucru, și până cînd va ținea starea asta de criză, nu să poate ști. Săptămîna trecută să spune că 75.000 de oameni au plecat napoi din America. Nu-i mai birui corăbiile. Ci-că până la Anul nou, vor veni acasă în Europa peste 500 mii de oameni.

Jertfa iubirii de soră. Îngrozitorul norvegian Berg, s'a petrecut zilele astea o întîmplare foarte mișcătoare. O tineră fată, foarte frumoasă, plimbîndu-se cu un frate și o soră a sa pe tîrsmul mării, a fost odată cuprînsă de nebunie, și a sărit în mare! Fratele și sora ei, speriați de groaznică vedere, nici nu s'au mai gîndit ce fac, ci îndată au sărit după ea, cu o canotă avară. Cînd colo apa i-a îngreunat și i-a scufundat și pe ei, și în câteva minute, toți trei frații fură dați simului tainic al mormîntului de valuri.

Cînd e mută minioi... La Iglau s'a întîmplat un lucru ciudat de tot. O călă de brutar era murt și surd. Totuși a avut el ceva supărare cu o femeie văduvă. Zilele astea ce s'a gîndit mută, ce nu, a sărit la văduva și i-a împîntat un cuțit în foale, cu curea de peste briu a legat-o de grîmază și a sugrumat-o. Și apoi a svirlit'o în ru! Oamenii au dat peste trupul urt schimonosit al femeii și l'au scos afară, firește mort, — iar pe mutul l'au arestat. Acum judecările lucrului, că pe mută nu-l poată asculta?

Saracii Slovaci. O foaie Slovacă aduce icona prigonirilor ce au avut de îndurat Slovacii în cei din urmă zece ani de zile, ca procese politice. Iacă de jese, ca urme din numărătoare făcută: În 10 ani asupra Slovacilor s'au dat 63 de procese politice, în care au fost osîndiți 389 de Slovaci, 120 au avut de suferit: 36 ani 4 luni și 17 zile de robie și au avut de plătit și pedepse în bani 25 mii coroane!

Cămătăria (luarea de camete uriașe de pe oameni, mai ales de pe tineri ajuși în vîntorării materiale), va fi pe viitor pedepsită pe temeiul unei legi nouă, mult mai aspre ca cea de azi. Noua lege a fost gătită acum în ministeriu și adusă năntea dietei din Pesta.

Grozavă țarie sufletească și nesfîrșit de multă ură, trebuie că umple sufletele nemulțumiților nihiiliști, în împărțirea muscălească lată și aci o dovadă: Tovărășia (Societatea) ascunsă a celor nemulțumiți cu stările de lucruri din Rusia, hotărăște din cînd în cînd ca pe cutare tiran al celor mici, trebuie să-l potopa! Să trage soarta, că cine să-l ucigă?

Așa a ieșit de la o șarte, că pe geșitorul orașului împărtășesc Moscva, să-l omoare o femeie, ce era și ea membru al societății ascunse. Sortia și a pîndit pe puternicul domn și cînd a crezut ea de mai potrișit a dat cu o bombă de dinamită după trăsura ui, ca să-l potopa! Dar' — n'a nimerit. Tiranol a scăpat. Uciaga însă a fost prinsă și aruncată în recea temniță. Dusu-o-au de zeci

de ori năntea judecătorului și cerca'au în fel și chip, și cu buna și cu rău, să o facă, să spună cine e, cum o chiamă, de unde e, și cine au pus-o la cale să cerce a omori pe tiran? — n'au putut scoate dela ea nici un cuvînt. Și-a recunoscut fapta, — dar' că ea cine e, n'a voit să spună.

Săptămîna trecută au judecat'o și au osîndit-o — moartă prin streang, cea mai urîtă moarte.

Și așa zilele astea o vor ucide — ori au și ucis'o până în clipa asta, — fără însă să poată ori pe o bogată, pe o proastă ori pe o înțeleaptă, pe o ființă ordinară ori foarte nobilă!

E atît ducioasă trista poezie a acestor mucenici ai credinței lor, cari să jersc în nădejdea de a croi mulțimei zile mai bune.

Napoi spre casă. Mai nou foile din Pesta iară scriu, că din America vine acasă botop de oameni. Că, din lipsa de bani, fabricile americane stau multe locului, altele lucrează cu lucrători mult mai puțini. Ci-că în New-York ar fi azi vre-o 200.000 de lucrători fără lucru, și până cînd va ținea starea asta de criză, nu să poate ști. Săptămîna trecută să spune că 75.000 de oameni au plecat napoi din America. Nu-i mai birui corăbiile. Ci-că până la Anul nou, vor veni acasă în Europa peste 500 mii de oameni.

Jertfa iubirii de soră. Îngrozitorul norvegian Berg, s'a petrecut zilele astea o întîmplare foarte mișcătoare. O tineră fată, foarte frumoasă, plimbîndu-se cu un frate și o soră a sa pe tîrsmul mării, a fost odată cuprînsă de nebunie, și a sărit în mare! Fratele și sora ei, speriați de groaznică vedere, nici nu s'au mai gîndit ce fac, ci îndată au sărit după ea, cu o canotă avară. Cînd colo apa i-a îngreunat și i-a scufundat și pe ei, și în câteva minute, toți trei frații fură dați simului tainic al mormîntului de valuri.

Cînd e mută minioi... La Iglau s'a întîmplat un lucru ciudat de tot. O călă de brutar era murt și surd. Totuși a avut el ceva supărare cu o femeie văduvă. Zilele astea ce s'a gîndit mută, ce nu, a sărit la văduva și i-a împîntat un cuțit în foale, cu curea de peste briu a legat-o de grîmază și a sugrumat-o. Și apoi a svirlit'o în ru! Oamenii au dat peste trupul urt schimonosit al femeii și l'au scos afară, firește mort, — iar pe mutul l'au arestat. Acum judecările lucrului, că pe mută nu-l poată asculta?

Poporul lui „Tace-și-face!“

După marele războiu dintre Ruși și Iaponezi, lumea rămasă uimită de istețimea și agerimea poporului iapon, de care până aci puține de tot să auzeau!

Dar chiar în această puțină vorbă despre el stă trăsătura înțeleptei lui firi!

Îndeosebi lumea militară, înalții ofițeri ai celorlalte mari state, să mirau, că de unde până unde atita istețime în luptă, că doar „manevrele“ lor nu i-au arătat nici odată așa ceva deosebit?

Apoi iacă cum era asta: Istetii Iaponezi, cari să pregăteau de războiu de ani și ani de zile, — cînd făceau „marile manevre“ ale armatei, la care erau poftiți și toți trimișii statelor cu cari sunt în legătură, făceau înaintea trimișilor acestora, ambasadori, atașați militari, ofițeri merși anume să le vadă manevrele, — numai niște mișcări mici, simple, neînsemnate, în care nu puneau nici

o istețime, ci mai curînd lăsău pe privitorii străini să creadă, că asta e o armată prostuță de-a binele! Anume ca să nu le atragă luarea aminte asupra lor și a felului lor de luptă!

Adevăratele manevre apoi, le făceau numai ei în de ei, în care își puneau toată lumina sufletelor, toată vitejia și toată știința!

De aceea nici Rușii, nici alții, nu să temeau de vecîntatea Japonezilor, că ei îi vedeau ca pe niște muritori de rînd.

Acum să mai dă o probă a istețimii acestor oameni. O telegramă din 14 Dec. dela New-York anume, spune că:

„Președintele Roosevelt (al Americii) a fost înștiințat oficios de cămra căpeteniei flotei de războiu, că flota (corăbiile) stă gata de plecat în Oceanul Pacific.

„A iscat mare uimire faptul, că pe corăbiile de războiu, toți bucătarii (socaci) iaponezi, au fost înlocuiți cu saraceni, — căci servitorul iaponez al unui căpîtinu-de corăbii, a fost găsit făcîndu-și insemnări, de pe tîrsmul războiului!“

Ce e asta?

Iacă ce: Iaponezii sunt oameni ce să mulțumesc puțin, de aceea și ei ca și Chinezii, străbat ușor a ajunge prin America și prin țările vecine, ca lucrători, ca servitori, și pentru istețimea lor, sunt luați bucuroși.

Șpioni însă, mai îndrăzneți și mai afurisiți, ca Iaponezii, încă rar să găsești! Sub chip de vînzători săraci de lucruri mici, ei se furișează prin țările pe cari ar voi să le șpioneze, și le cercetează așazicînd până în măruntaele lor!

Sub chip de lucrători pe la drumurile de fer, ca vînzători de lucruri lesne prin sate și orașe, pe la casarmă, — ei străbătuse și șpionase de-abinele Rusia și armata ei, încît la izbucnirea războiului cu Rusia ei știau tot cum stă Rusia, pe cînd aceea nu știe nimic despre primejdiosul său dușman!

Și cum le află toate? Așa, că de pildă pentru șpionarea trenurilor, să îmbracă în haine de lucrător de rînd cite un funcționar învățat dela trenuri, a cărui ochi îndată să cuprîndă și să înțeleagă cele ce vede, — și ca atare să ducea „la lucru“ la Ruși și îi descosea de tot ce îi trebuia să știe.

Sub chip de vînzător de chifle și apă dulce ori mărunchișuri pe la casarmă, să duceau cei mai isteți ofițeri tineri, îmbrăcați ca oameni calici, și așa le șpionau casarmele și trupele. Împreținîndu-să cu feciorii, scoteau dela ei toate tainele armatei rusești!...

Același lucru e, ce s'a descoperit acum pe corăbiile americane. Mulți iaponezi au ajuns pe ele bucătari și servitori de ofițeri, — dar' printre aceștia s'au vîrît de sigur și oameni luminați iaponezi, dîndu-să pe sinea de servitori pe dată (mai ales că în America „soldat“ e ori-ce om ce să dă pe sine armatei pentru plată, că nu-s asentări ca la noi!), — s'au furișat să șpioneze corăbiile americane, mai ales că abia-s citeva luni de cînd între America

daseră așa de tare, că era primejdie de pornirea unui războiu între ele, — și nici acum nu e pace trăinică, mai mult un foc sub spusă.

Descoperirea de corăbiile americane, ne face să privim de nou cu admirare la isteții iaponezi, poporul lui „Tace-și-face!“

Cei-ce aji comandat volume din „Foaia Int.“ de anul trecut, rugăm fiți cu așteptare vre-o 10 zile până legăm, ca s'au gătat cele legate.

Cetitorilor din popor!

Țăranul român cetitor niciari în țară nu capătă pentru prețul de 5 cor. pe an, trei foi împreună: una politică, altă literară cu ilustrațiuni (chipuri), și alta economică. — decît la Orăștie.

„Libertatea“ cu adausul ei literar „Foaia Interesantă“ și cu adausul economic „Tovărășia“, a căror preț de abonament e 8 cor. pe an. Țăranilor și cărțurilor mai săraci, să dau cu preț scăzut de numai 5 cor. pe an!

Foaia politică „Libertatea“ scrisă într-o limbă ușoară, pricepută de ori-ce om din popor, și aduce știri de lume politică, din țară și din afară, tot ce poate privi pe un cetitor din popor. Ea îndrumă spre naționalismul cel mai pur și neînduplecat suferetele cetitorilor săi! În adausul ei literar „Foaia Interesantă“, cetitorul găsește lucruri felurite, interesante, din toată lumea; chipuri din viața noastră românească și din lumea străină de noi, schițe și poezii frumoase, felurimi și haz (glume, ris). — Iar „Tovărășia“ aduce nostru economic, întăritat îngrijirii dlui Vas. C. Osvada, are marea chemare, de a trezi poporul nostru, de a nouă viață economică, de a l'oporni pe calea unei înaintări în bunăstare, care să-l întărească în avere, căci averea îi dă apoi razim de neîntinam în toate privințele!

Cei-ce vor urmări scrisorile acestor foi foarte folositoare pentru popor, și vor primi sfaturile ei, — vor vedea cu ochii sporul în bine prin satele lor!

Abonați aceste foi!

Cei-ce voesc a fi abonați noi, și trimit de acum abonamentul pe cel puțin jumătate din anul viitor, — capătă gratis și numerii ce mai ies în acest an până la anul nou!

Ca abonament de probă trimitem foile ori-șicui cu numai 1 cor. 10 fil., începînd dela ori-care dat, timp de 3 luni de zile!

Dela Anul-Nou încolo „Libertatea“ apare cu un număr în 8 pagini, iar „Foaia Interesantă“ și „Tovărășia“ împreună vor da o foaie de 16 pagini, deci cea mai mare foaie la noi Românii din Ungaria și Ardeal. Și pentru țărani: numai 5 cor. pe an!

Din pblic.

Declarație.

Subscrisii declarăm, ca declarația noastră făcută în foaia „Szászváros din loc, Nr. 39, dela 26 Sept. privitoare la Bernat Stelescu, s'a întemeiat pe informație greșită și rea înțelegere, cele scrisă acolo le declărem de neadevurate și ne pare rau de întîmplare.

Szöts și König
pictori de odăi și zugrăvitori.

În atențiunea

comercianților români!

În 30 Dec. n. a. c. la 9 ore a. m., să va da în arîndă vama tirgulului de săptămîna, împreună cu tîrg de vite. Tot atunci să va da în arîndă și casa comunală pe un interval de 6 ani, loc acomodat pentru boltă eventuală circumiă.

Primăria comunală.

Benic. comit. Alsóféher, posta Tövis, 1907 decembrie 17.

Remus Cristea, primar.

Banca Națională a României.

SITUAȚIUNE SUMARA

Table with columns for 1906 (18 Noemvrie) and 1907 (10 Noemvrie, 17 Noemvrie). Rows include ACTIV (Reserva metalică Aur, Trate Aur, Argint și diverse monete, etc.) and PASIV (Capital, Fond de rezervă, etc.).

A apărut:

„Calendarul Național”

Cu o mulțime de chipuri frumoase.

Partea calendaristică e urmată de cunoștințele de lipsă în umblarea cu posta și telegraful. Dar nu numai cu posta și telegraful dela noi, ci din t ată lumea!

De vrei să știi cu cât poți trimite o telegramă în America, în statul ori orașul c ure?, cu cât un achet colo ori colo în lume, —

de vrei să știi că prin America, unde a început a merge lume de pe la noi, care orașe-s mai mari, cari state, și sub ce stăpînire cad?, — ori cari sunt mai mari prin Azia, Africa, și sub ce stăpînire?, —

De vrei să trimiti bani în America, ori în Africa, ori aici în Germania, Anglia, etc. și nu știi cum să trimiți și cât fac banii noștri în banii lor, ori ai lor în ai noștri, —

Partea literară e apoi foarte desfătătoare și interesantă și plină de chipuri frumoase.

De vrei să vezi pe biruitorul dela Beiuș: Dr. Vasile Lucaciu, — ia-ți un »Calendar Național«.

De vrei să vezi în chipuri lupta între cei doi bălauri: roman și dac, din a căror ciocnire a răsărit poporul român: chipul lui Decebal, a lui Traian, chip de luptător dac, chipul cum frumosul Traian primește mîndru pe solii Dacilor respingîndu-i, chipul rămășițelor podului lui Traian peste Dunăre, cari să vad și azi la Turnu-Severin în România, să vezi chipul steagurilor și armelor Dacilor, apoi cum Dacii bătuți, de frica Romanilor își dau singuri foc cetății, —

Calendarul costă numai 18 cr. (36 fil.) și 5 fileri porto pentru postă.

Cei-ce il capătă însă cu 11 cr., nu mai capătă și exemplarele gratis (pe de-asupra!)

De vîndut l'or vinde cu 18—20 cr. cît face unul singuratic cu porto cu tot.

Scrieți pentru ele la: administr. „LIBERTATEA” și „F. INT.” în Orăștie (Szászváros).

Editor și redactor responsabil: Alexandru Ioan.

O casă

foarte potrivită pentru crîsmă si boltă are licență de beuturi, sare, tîbac, constatătoare din 3 odăi, pivniță, curte și grădină mare, din cauze familiare E DE VÎNZARE din mână liberă, pentru prețul de 7000 coroane. Căsele sunt în o comună mare românească din comitatul Hunedoarei. Are poziție foarte bună lângă drumul mare. Altă crîsmă ori boltă nu are comuna. Comuna foarte bine cercetată și de străini pentru lucrările ce sunt în ea. Este joager mare aproape numai de 100 metri. Doritorii au a trimite epistola Redacției acestei foi, sub titlul de „Crîsmar”, provăzută fiind cu un timbru de 10 fileri, de unde ni-să va trimite mie, iar eu le voi da în rmațiile de lipsă. — Un om bine cumpănit și perseverent poate face aici cîștig curat, dela 6—7000 coroane la an.

Calendarul Unirii pe 1908.

Cuprinde partea calendaristică, posta, tîrgurile, șematismul Arhiepiscopiei, de Alba-Iulia și Făgăraș, a diecesei de Gherla, Lușoș și Oradea (alături cu șemat. preoților și al docenților), Cronica anului. Partea literară și inserate.

Afară de aceste, în acest an, calendarul Unirii mai cuprinde în traducere fidelă întreg

Art. de lege XXVII din a. 1907 despre raporturile de drept ale școalelor populare elementare, cari nu sunt de stat și despre competențele învățătorilor comunali și confesionali și

INSTRUCȚIUNEA

ministrului de culte și instrucțiune publică către comisiunile administr. referitoare la executarea acestei legi.

Legea și instrucția este tradusă în întregime cuprînzînd 107 pag. din calendar, astfel estensiunea calendarului Unirii pe anul 1908 e cu mult mai mare ca de obicei; drept aceea prețul lui încă am fost siliți să-l urcăm la 80 fil. plus porto 10 fileri.

Luînd în considerare, că singură legea tradusă în românește să vinde cu un preț cu mult mai mare, prețul de 80 fil. e un bagatel, cu atît mai virtos, că pe lângă Legea școlară, neapărat de lipsă pentru fiecare preot ca președ. școlai și pentru învățător, mai are și calendarul anului 1908.

1 ex. costă 80 fil. + porto 10 fil. Dacă din calendar să comandă odată 10 ex. să dă 10% rabat și francatura.

LIBRĂRIA SEMINARIALĂ 3-3 BLAJ — Balazsfalva.

La ciobanul român!

P. T. Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, ca mi-am deschis în Orăștie, în strada tîrgului Nr. 7 (în casele hotelului „CORONA”) o

prăvălie de pielărie

cu totul modernă și bogat asortată, corăspunzînd deplin cerințelor impului. În urma praxeii mele cîștigată prin serviciul de 12 ani în branșa asta, cum și în virtutea legăturilor mele cu firme mari și cu fabrici de rangul prim din țară și din străinătate, — mă aflî în acea poziție plăcută, că pot să servesc onoratului public totdeauna cu articli de pielărie de cea mai bună calitate, și pe lângă prețurile cele mai favorabile, puțînd să cîștig deplina mulțumire a on. clientele.

Recomandînd prăvălia mea de piele în atențiunea snoratului public și cerîndu-i binevoitorul sprijin, — oemnez

cu toată stima Artemiu R. Brassai.

CORNEL DEMETER farmacist în Orăștie — ză sváros.

Preparate cosmetice. Cream de benzoie mygdale. Creamul de benzoie servește pentru conservarea, înfrumșetarea și albirea mînilor și feței, dînd odată și o fineță deosebită. Delătorează tot felul de necurătenții de pe mână și față, — precum: pete, bubuțe, zgrăbunțe, pistruii (mitesser), precum netezește și zbîrciturile. Conținutul creamului acestuia e nesticăcios pentru față și mîni. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoie mygdale. Săpun excelent pentru toalette. E preparat din ingredienții foarte fine și din plăcute miroșuri de flori. Albește și netezește pelea. Prețul 70 fil.

Poudre Veturien. Acopere foarte bine, încît nici nu se observă că fața este pudrată. Întrebuintată pudra cu creamul de benzoie mygdale scutește de urmările neplăcute ce altcum ar cauza vîntul și razele soarelui. Este în culoare albă, roză și galbină. Prețul 1 cor.

Veturien parfem. Vera-Violeta, cel mai fin parfem de violele, lăcrămioare și scumpie (iorgovan). Prețul 1 cor. 60 fil. „Ideal” cel mai nou parfem, 2 cor.

Apa de gură „Kremsier” (Albă sau roșie). Prin întrebuintarea apei acesteia nu devin dinții găușoi, — și delătorează durerea dinților, precum să și întărește dinții și gingiile. Prin întrebuintarea apei acesteia, se delătorează miroșul neplăcut și greu din gură. Prin întrebuintarea apei acesteia cu pravul de dinți „Kremsier”, devin dinții foarte frumoși, albi. Prețul 80 fileri.

Pravul de dinți „Kremsier”. Prin întrebuintarea pravului acestuia devin dinții frumoși și albi. Prețul 70 fil. Perii de dinți fine. Alegere mare, în diferite prețuri. Esență de China. Contra căderii părului, cu rezultat foarte bun. Prețul 1 cor. 20 fil. China tannopomada. Pentru creșterea părului. Prețul 70 fil. Oleu de nucă. Extract de nuca oleică, pentru conservarea părului 1 sticlă 80 fil.

Syrup de zmeură! Curat numai din suc de zmeură de pe munte, preparat cu zahăr rafinat. 1 coli postal de 5 kilo 6 cor. 50 fileri.

Cumpărați: POEZII de Victor Bontescu

„RAZE DE LUNĂ” nuvele și schițe de V. E. Moldovan, cu subiecte alese din viața poporului român de sus și de jos, franco, Cor. 1.60.

P. Rudolf Antoni măestru pleuar în ORĂȘTIE. (Drumul țării No. 8.)

De vînzare. O bărbierie cu venit de 250—2700 coroane anual într'un oraș de frunte românesc cu 38 mii locuitori să vinde din cauze familiare. Informațiuni dă Redacția acestei foi.

Un candidat de advocat află numai de cît aplicație în cancelaria subscrisului Dr. Toma Jenciu, advocat în P.U.I.

Un hotelier român și amical

află ocupațiune și venit mare imediat, ca conducător al Hotelului meu de lângă gara din Zám, acum cumpărat și renovat, constător din 9 odăi, o sală mare, și un local de crîsmă, spițerie. La cele 6 tîrguri mari de țară și pe timpul primirii și expedării transporturilor de plute, fiind aici centrul, — venite colosal de mari. — Cei-ce doresc să se adreseze la subscrisul:

Alexandru Petrovicu, 3—3 (220) comerciant. în Zám.

In Orăștie casa din strada ferarilor Nr. 7, să vinde din mână liberă. A să adresa la Nicolae Eli, în Păuliș.

CROITORIE de Cporturi naționale!

DUMITRU JURCA croitor în ORĂȘTIE, (piață, lângă prăvălia d. I. Lăzăroi), pregătește tot felul de costume naționale românești, atît pentru bărbați cît și pentru femei. — Îndeosebi pregătește admirabile

costume săliștenești, elegante, fine, și cu prețuri moderate.

Cercetează aproape toate tîrgurile din Ardeal, — dînd privilegiu poporului nostru de peste tot locul a-și procura frumosul port săliștenesc și a-l răspîndi!

Tipografia Nouă în Orăștie,